

สรุปและเสนอแนะ

7.1 สรุปผลการศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

การตั้งถิ่นฐานในอำเภอชุมพลบุรี จะเป็นไปในลักษณะที่คล้ายตามสภาพธรรมชาติ โดยธรรมชาติ หรือสภาพภูมิประเทศจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบในการตั้งถิ่นฐาน ซึ่งองค์ประกอบของภูมิประเทศดังกล่าวก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการตั้งถิ่นฐานเท่าใดนัก เช่น การเกิดอุทกภัยเกือบทุกปี สภาพดินเค็ม การขาดแคลนแหล่งน้ำจืด เป็นต้น ชาวบ้านต้องยอมรับสภาพดังกล่าว ปัญหาที่ตามมา ก็คือ ความยากจนที่ประสบอยู่ทุกวันนี้ และจากการศึกษาพบว่า ถนนสายต่าง ๆ ที่ก่อสร้างขึ้นในภายหลังนั้น ไม่มีอิทธิพลใด ๆ หรือส่งผลกระทบต่อรูปแบบการตั้งถิ่นฐานเท่าใดนัก เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานนั้นเริ่มมาก่อนการก่อสร้างแล้ว และชาวบ้านยังคงอาศัยแนวทางในการก่อตั้งถิ่นฐานในลักษณะเช่นเดิมต่อไป

7.2 ปัญหาที่มีอิทธิพลในการตั้งถิ่นฐาน

ปัญหาที่มีอิทธิพลในการตั้งถิ่นฐานในอำเภอชุมพลบุรีส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นปัญหาจากสภาพธรรมชาติ ทั้งสิ้น ซึ่งพอจะแยกออกเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

(1) ปัญหาการเกิดอุทกภัย ทั้งนี้เนื่องจากความสูงของพื้นที่อยู่ในระดับเดียวกับระดับตลิ่งแม่น้ำมูล ซึ่งระดับดังกล่าวอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำขึ้นสูงสุด ดังนั้น เมื่อน้ำขึ้นสูงสุดเมื่อใดก็จะเกิดสภาพวะน้ำท่วมเกือบทั่วทั้งอำเภอ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไร่นาเป็นจำนวนมากและส่งผลให้การสัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้านหยุดชะงักลงด้วย

(2) ขนาดเนินดินหรือตะกอนทรายที่เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านต่างๆ มีขนาดจำกัด ทำให้ชุมชนไม่สามารถขยายตัวได้ นอกจากนี้วิถีการอพยพย้ายออกไปตั้งแต่แหล่งใหม่ต่อไป

(3) สภาพดินเป็นดินเค็ม ซึ่งก็เนื่องมาจากชั้นใต้ดินมีชั้นหินเกลือ และเกลือบาดาลกระจายอยู่ทั่วไป ความเค็มจะซึมผ่านชั้นมาบนผิวดิน ทำให้เกิดสภาพดินเค็มทั่วไป คุณสมบัติของดินเลว การขุดน้ำไม่ดี เหมาะสำหรับการทำนาได้อย่างเดียว ปลูกพืชไร่ได้ผลไม่ดี

(4) สภาพการกัดเซาะผิวดิน เนื่องจากอำเภอชุมพลบุรีไม่มีสภาพป่าไม้เลย สภาพพื้นที่เป็นป่าหญ้า เมื่อเกิดสภาวะน้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ไม่มีสิ่งใดมาชะลอความรุนแรงของน้ำได้ ทำให้ผิวดินถูกกัดเซาะเอาหน้าดินที่มีคุณสมบัติเหมาะสมต่อการเพาะปลูกเสียไป

(5) สภาพการขาดแคลนน้ำดื่ม-น้ำใช้ น้ำจืดในบริเวณอำเภอชุมพลบุรีหายากมาก เนื่องจากสภาพดินเค็มนั่นเอง การขุดบ่อน้ำตื้นเพื่อใช้บริโภคบางครั้งจะได้น้ำกร่อย บางทีแหล่งน้ำผิวดินก็จะมีรสกร่อยด้วยน้อยมากที่จะเป็นแหล่งน้ำจืดสนิท

(6) การขาดแคลนน้ำเพื่อการชลประทาน ในบริเวณอำเภอชุมพลบุรี ไม่มีระบบชลประทานเพื่อการเกษตรกรรมแต่อย่างใด แหล่งน้ำโครงการชลประทานที่มีอยู่เป็นแหล่งน้ำที่ใช้สำหรับอุปโภคบริโภคของคนและสัตว์ และการทำงานครวเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรกรรมนี้เอง ทำให้ชาวนาทำนาได้เพียงปีละครั้งเท่านั้น ไม่สามารถปลูกพืชอย่างอื่นเพื่อหารายได้เพิ่มเติม

(7) การขาดแคลนไม้ที่ใช้ทำเชื้อเพลิงในการหุงต้มประจำวัน ปัญหาข้อนี้ปัจจุบันนับวันจะเป็นปัญหาที่รุนแรงมากขึ้น เนื่องจากอำเภอชุมพลบุรีไม่มีป่าไม้เลย จะมีสภาพป่าบ้างก็แถบริมตลิ่งแม่น้ำมูล ซึ่งเป็นสภาพป่าละเมาะ ได้ถูกชาวบ้านแผ้วถางเพื่อนำไปทำเป็นเชื้อเพลิงทำให้สภาพริมตลิ่งโล่งเตียนไปทั่ว

(8) ปัญหาการคมนาคม ในปัจจุบันถึงแม้ว่าทางราชการจะได้ก่อสร้างถนนเข้าไปเพื่อรองรับการสัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้านแล้วก็ตาม แต่นั่นก็เป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น ยังมีหมู่บ้านอีกหลายหมู่บ้านที่ไม่มีถนนที่ดี ๆ ไว้ใช้ในฤดูฝนหรือที่มีก็อ้อมไกล

(9) ปัญหาการไม่ได้รับการบริการไฟฟ้า เนื่องจากปัจจุบันทางการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ยังไม่ได้ทำการปักเสาพาดสายเพื่อจ่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่หมู่บ้านต่าง ๆ ในอำเภอชุมพลบุรีได้ครบหมดทุกหมู่บ้าน

(10) ปัญหาการว่างงานประจำปี สภาพการว่างงานดังกล่าวเกิดขึ้นภายหลังเสร็จสิ้นฤดูเก็บเกี่ยวแล้ว ชาวบ้านไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้ เนื่องจากขาดองค์ประกอบที่ดิน เช่น แหล่งน้ำ สภาพดินเค็ม เป็นต้น

(11) การขาดแคลนที่ดินทำกิน ถึงแม้ว่าทางสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้เข้าไปดำเนินการจัดรูปที่ดินให้แก่ชาวบ้านแล้วก็ตาม ยังไม่พอต่อความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะที่ผ่านมา ปรากฏว่ามีชาวบ้านจากภายนอกอำเภอชุมพลบุรี เข้าไปจับจองที่ดินในอัตราส่วนประมาณเกือบครึ่งของจำนวนชาวอำเภอชุมพลบุรี

(12) การสาธารณสุข อัตราส่วนของบุคลากรทางสาธารณสุข ต่อจำนวนประชากรอยู่ในอัตราที่สูงมาก นอกจากนั้นความยากจนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตด้วยตามไปด้วย

(13) การศึกษา จำนวนเด็กนักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษา แล้วเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษายังอยู่ในเกณฑ์ต่ำมากประมาณ ร้อยละ 15 เท่านั้น เนื่องจากเศรษฐกิจของชาวบ้านอยู่ในเกณฑ์ต่ำนั่นเอง

7.3 เสนอแนะแนวทางในการพัฒนา

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทุ่งกุลาร้องไห้ ล้วนแล้วแต่เกิดจากสภาพความแห้งแล้ง ความกันดารของพื้นที่ ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถที่จะแก้ไข หรือปรับปรุงสภาพธรรมชาติเหล่านี้ให้ดีขึ้น หรือให้มีลักษณะเหมือนเช่นพื้นที่ต่างๆ ไปได้ ผลกระทบจากสภาพปัญหาดังกล่าวจะเป็นลักษณะลูกโซ่ การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องใช้วิธีการที่จะนำเอาลักษณะธรรมชาติที่เป็นอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนี้

(1) เนื่องจากคุณสมบัติของดินเป็นดินเค็ม ทำนาได้เพียงอย่างเดียว และทำนาได้ปีละครั้งเท่านั้น การปลูกพืชอย่างอื่นไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากการขาดแคลนน้ำเพื่อการเพาะปลูกและดินเค็มดังกล่าว แนวทางแก้ไขจะต้องหาพันธุ์พืชที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจที่ทนต่อสภาวะดินเค็ม และขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งจากการทดลองปลูกพืชดังกล่าวพบว่า ต้นยูคาลิปตัสเป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีมาก ภายในระยะเวลา 7 ปี ก็สามารถจำหน่ายได้ โดยเฉพาะการใช้ในอุตสาหกรรมผลิตเยื่อกระดาษ ซึ่งการปลูกพืชดังกล่าวจะต้องมีการวางแผนการปลูกให้ดี เพราะจะทำให้ชาวบ้านมีรายได้ตลอดปี ผลที่จะได้รับทำให้ทุ่งกุลาร้องไห้มีสภาพป่าขึ้น ทำให้เกิดความชุ่มชื้น และชาวบ้านมีรายได้แน่นอน

(2) การจัดตั้งโรงงาน โรงงานอุตสาหกรรมในทุ่งกุลาร้องไห้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นวัตถุดิบ เช่น โรงงานผลิตโซดาแอช วัตถุดิบคือเกลือสินเธาว์ ซึ่งมีอยู่ใต้ดินมากมาย และโรงงานผลิตเยื่อกระดาษ โดยใช้ต้นยูคาลิปตัสเป็นวัตถุดิบ ผลที่ได้จะเกิดการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม ลดการอพยพเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร เพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนด้วย

(3) ส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยใช้สภาพความแห้งแล้งกันดารของพื้นที่เป็นตัวดึงดูดความสนใจ และนอกจากนี้ในทุ่งกุลาร้องไห้ ยังมีเมืองในยุคก่อนประวัติศาสตร์มากมาย ซึ่งเมืองต่างๆ เหล่านี้ ปัจจุบันนี้ยังคงมีอยู่และกระจายอยู่ทั่วไป การดำเนินการดังกล่าวใช้วิธีการโดยการกำหนดศูนย์กลางเพื่อการท่องเที่ยวเป็นจุดๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งตามศูนย์กลางดังกล่าวจะมีการก่อสร้างที่พัก โรงแรม พร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งบันเทิงอย่างอื่นขึ้นมารองรับนักท่องเที่ยวดังกล่าว ซึ่งจะสามารถใช้แรงงานในท้องถิ่นได้มากขึ้น

(4) การจัดรูปแบบการปกครอง โดยเฉพาะ ทุ่งกุลาร้องไห้ครอบคลุมเกี่ยวเนื่อง 5 จังหวัด แนวทางการพัฒนาขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละจังหวัด ซึ่งแตกต่างกันออกไป ทำให้ทุ่งกุลาร้องไห้พัฒนาไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ถึงแม้ว่ารัฐบาลที่แล้วมาจะได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมารองรับการพัฒนาดังกล่าวแล้วก็ตามการพัฒนายังไม่เป็นไปตามที่ต้องการ ทั้งนี้เนื่องจากขาดองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรง นั่นคือสมควรถูกตั้งรูปแบบการปกครองพิเศษ โดยเฉพาะในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ โดยให้ประชาชนในทุ่งกุลาร้องไห้มีส่วนในการพัฒนาตนเอง และรัฐบาลจะต้องให้ความสนใจ ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณให้ ซึ่งจะทำให้มีความรวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้าน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย